

86. Maanantaina 15 päivänä kesäkuuta 1992

kello 20.40

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien väliaikaisesta muuttamisesta 2583

Hallituksen esitys n:o 85
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 18

Ainoa käsittely:

2) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta 2584

Mainittu ehdotus (PNE 3)
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8

3) Hallituksen kertomus valtiovarainhoidosta ja tilasta vuonna 1990 sekä valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1990 „

Mainitut kertomukset (K 11 ja 13/1991 vp)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29

4) Eduskunnan palkkavaltuuskunnan toimintakertomus vuodelta 1991 2589

Mainittu kertomus (K 1)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

S.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 85
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 18

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Kuten ensimmäisessä käsittelyssä jo tuli ilmi, niin olimme oppositiossa toivoneet, että kokoomus ja samaten myös keskusta sekä ruotsalainen kansanpuolue olisivat pysäyttäneet sairausvakuutusturvan ja yleensäkin sosiaaliturvan leikkaukset. Nythän valiokunta yksimielisesti lähinnä kokoomuksen toivomuksesta esitti pontta tähän mietintöön, ettei hallitus enää toimenpiteillään heikennä sairausvakuutuksen korvaustasoa. Nyt on erinomainen tilaisuus ponnahtaa toisessa käsittelyssä täytännön, koska esitykset tulevat nyt yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Kokoomus ja keskusta eivät ole käytännössä eikä myöskään RKP toteuttaneet niitä lupauksia, joita keskusta erityisesti vaalien alla ja kokoomus myös vaalien jälkeen, kokoomus erityisesti palkansaajajärjestöille ovat esittäneet.

Mutta jotta se olisi mahdollista, teen ehdotuksen, että toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otetaan mietintöön liitetyn vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Skinnarin ehdotusta, joka tarkoittaa sitä, että ensimmäinen lakiehdotus eli sairausvakuutuslain muutosehdotus ja kolmas lakiehdotus eli kuntoutusrahain muutosehdotus hylätään ja käsittelyn pohjaksi otetaan ja hyväksytään ainoastaan toinen lakiehdotus eli lääkelain muutosehdotus.

Niillä perusteluilla, jotka ensimmäisessä käsittelyssä jo esitin, tämä on mielestäni tässä tilanteessa ainoa järkevä vaihtoehto. Toivon todella, että kokoomuksesta ne edustajat, jotka äskeisessäkin istunnossa puheenvuoroja käyttivät ja varsinkin jotka sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olivat esitystä käsittelemässä, vastaisivat nyt puheisiinsa ja olisivat opposition mukana hylkäämässä huonoja päivärahojen leikkausehdotuksia ja sairauskulukorvausten leikkauksia.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Haluaisin vain todeta sen, että pohjaehdotus on epälooginen, koska siinä esitetään hyväksyttäväksi laki, joka vaikeuttaa pitkäaikaissairaiden asemaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Skinnari ed. Stenius-Kaukonen kannattamana ehdottanut, että toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Skinnarin ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 64 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 41. (Koneään. 31)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 5 a, 9 ja 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toisen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta

Ainoa käsittely

Mainittu ehdotus (PNE 3)

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan keskustelu asiasta ja sen jälkeen ryhdytään päätösehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Keskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään 3, 33 ja 36 §, voimaantulosäännös, johtolause ja päätöksen nimike.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1990 sekä valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1990

Ainoa käsittely

Mainitut kertomukset (K 11 ja 13/1991 vp)

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29.

Keskustelu:

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Valtiopäiväjärjestyksen 30 §:n mukaan on jokaisilla varsinaisilla valtiopäivillä annettava kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta. Saman lainkohdan

mukaan antavat myös eduskunnan valitsevat valtiontilintarkastajat eduskunnalle kertomuksensa. Nyt esillä oleva kertomus koskee vuotta 1990. Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja talousjaostossa asiaa on käsitelty ja kuultu runsaasti asiantuntijoita.

Valtiontilintarkastajat ovat suorittaneet tarkastuksia lääninhallinnon ja kuntatason eri hallinnonaloilla ja tähän perustuen toteavat, että budjetin puitteissa tapahtuneeseen valtiontalouden hoitoon ei ole huomauttamista varsinaisesti muodollisten seikkojen takia; asiallisia ja pitkäjänteisiä huomautuksia on runsaastikin. Ne on kirjattu tilintarkastuskertomuksessa.

Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaosto poimi monista huomautuksista erityisesti tarkastelun kohteeksi valtionvelan kehityksen, tietohallinnon ja tarkastustoiminnan organisointiin liittyvät kohdat.

Valtion tulot olivat vuonna 1989 134 828,4 miljoonaa markkaa ja kertomusvuonna 138 738,8 miljoonaa markkaa, joten tulot kasvoivat edellisestä vuodesta 3 prosenttia. Valtion menot olivat vuonna 1989 129 459,3 miljoonaa markkaa ja kertomusvuonna 140 892,9 miljoonaa markkaa. Lisäys edellisestä vuodesta oli siis 9 prosenttia. Vuoden 89 ylijäämä oli 5 369,2 miljoonaa markkaa ja kertomusvuoden alijäämä 2 154,2 miljoonaa markkaa. Kertomusvuonna annettiin kaksi lisäbudjettia.

Valtion velkakehitys oli myönteistä lähes koko 80-luvun ajan ja erityisesti vuosikymmenen loppujaksolla. Tässä kehityksessä vuosi 1990 merkitsi selvää käännettä. Vaikka valtion nettolanotto oli aikaisempien vuosien tasoon ja erityisesti nykyiseen kehitykseen nähden vielä varsin maltillinen, valtiontilintarkastajat ovat todenneet, ettei valtionvelkaa tuolloin enää onnistuttu vähentämään, vaan velan markkamäärä nousi edellisistä vuosista noin 4,1 miljardilla markalla eli 7,8 prosentilla, kun se edellisenä vuonna oli vähentynyt 8,9 prosenttia. Valtionvelan rakenne on pysynyt ennallaan niin, että ulkomaisen velan osuus on 43 prosenttia koko velkakannasta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuoden 1990 päättyessä valtionvelan bkt-osuus oli 10,9 prosenttia.

Valtiontilintarkastajien kertomuksessa on ennakoitu koko valtionvelan määräksi vuoden 91 lopussa 84 975 miljoonaa markkaa. Tämä olisi merkinnyt sitä, että valtionvelan osuus bkt:stä olisi noussut 15,7 prosenttiin. Valiokunnan saamien tietojen mukaan valtionvelan bkt-aste nousi vuoden 91 aikana todellisuudessa peräti 7,18

prosentilla eli 18,5 prosenttiin, noin 3 prosenttia yli tilintarkastajien ennakkoinninkin.

Jotta hyväksytyt menot saataisiin katetuksi, valtionvelka lisääntyy kuluvana vuonna vielä 43,8 miljardilla markalla. Valtionvelan bkt-aste nousee tästä syystä vuonna 1992 arviolta 27,3 prosenttiin eli 9 prosenttiyksikköä vuodesta 1991. Valtion velkaantuminen näyttää jatkuvan myös vuonna 1993. Samoin valtionvelan bkt-aste kasvaa edelleen.

Ulkomaisen velan määrä suhteessa vientituloihin pysyy myös korkeana. Osuus vientituloista oli vuonna 1991 noin 40 prosenttia ja on kuluvana vuonna tämänhetkisen arvion mukaan 56 prosenttia.

Valtion menoista valtionvelan hoitomienot muodostavat koko ajan kasvavan osuuden. Kun velanhoitomienot, joihin luetaan korot ja indeksikorotukset, olivat saadun selvityksen mukaan kertomusvuonna 3,5 prosenttia eli 4,9 miljardia markkaa tulo- ja menoarvion loppusummasta, on vastaava osuus kuluvana vuonna 4,8 prosenttia eli 8,7 miljardia markkaa ja vuonna 1993 jo noin 7,7 prosenttia eli 13,5 miljardia markkaa ja vuonna 1994 arviolta 9,4 prosenttia. Näin saavutettu taso merkitsee sitä, että vuoden 1994 talousarvion menoista noin 17 miljardia markkaa joudutaan ohjaamaan pelkästään valtionvelan hoitomenoihin. Tähänkin päästään vain sillä edellytyksellä, että valtioneuvoston antamissa menojen kehityksissä voidaan pysyä ja että talous alkaa vähitellen elpyä ja veropohja vahvistuu.

Valtion tulopohjan parantamiseksi ei ole toistaiseksi näkyvissä merkkejä. Valtiontilintarkastajat toteavat, että valtion menojen kattaminen valtionvelkaa lisäämällä ei enää ole mahdollista, mikä edellyttää uudenlaisia ratkaisuja talouspolitiikan päätöksenteossa. Valiokunta pitää valtiontilintarkastajien huomiota oikeaan osuneena ja ajankohtaisena. Valiokunta katsoo, että valtionvelan lisääminen tulee tilanne huomioon ottaen rajoittaa mahdollisimman pieneksi.

Tämä valtion rahatilanteesta.

Valiokunta poimi myös tietohallintoa koskevia huomautuksia yksityiskohtaisempaan tarkasteluun.

Valtiontilintarkastajien kertomuksessa on tietohallintoasioita käsitelty hyvin runsaasti. On todettu päällekkäisyyksiä sekä kunta-, läänin- että valtionhallinnon keskushallinnon osalta tiedonkeruussa ja myös erilaisuuksia ja yhteensopimattomuuksia tietojärjestelmien keskinäisessä toiminnassa. Kaiken kaikkiaan todetaan, että

tiedonhankinnassa on ilmennyt paljon päällekkäisyyttä. Samalla todetaan, että sisäasiainministeriön mukaan Tilastokeskuksella olisi tekniset mahdollisuudet saada tarvitsemansa tiedot suoraan kunnilta.

Valiokunta on todennut kehittämistarpeita niin tiedon keruussa, tietojen käsittelyssä kuin käytössäkin. Tämä on tärkeää erityisesti menossa olevan valtionosuusjärjestelmän uudistamisen takia, organisaatorakenteen selvitystyön ja uudistamisen takia. Samoin siirtyminen tulosjohtamiseen edellyttää tietokantojen ja tiedonhallinnan keskittämistä ja yhtenäistämistä.

Valiokunta yhtyy valtiontilintarkastajain vaatimukseen jo ensi tilassa vakavasti joka hallinnonalalla selvittää, mitä tietoja kunnilta sekä valtion alue- ja paikallishallinnolta joko lainsäädännön tai muiden päätösten perusteella säännöllisesti kerätään. Valiokunta toteaa, että tilastolakeja ollaan uudistamassa, ja korostaa Tilastokeskuksen merkitystä tiedon keruun ja tilastoinnin koordinoijana. Tulevassa järjestelmässä tiedot voisivat tulla suoraan kunnista Tilastokeskukseen.

Paitsi keruun ja järjestelmien kehittäminen on erittäin tärkeää myös se, että standardisointi tulee huomioon otetuksi. Valiokunta kiirehtii tietohallinnon uudistamiseen liittyviä toimenpiteitä.

Kolmanneksi valiokunta poimi tilintarkastajien huomautuksista tarkastustoiminnan organisoimista ja kehittämistä koskevan kohdan.

Valtiontalouden tarkastusjärjestelmän kehittäminen ja valtiontalouden tarkastusviraston mahdollinen keskittäminen eduskunnan alaisuuteen ja yhteyteen on ollut määrääjain esillä koko maamme itsenäisyyden ajan. Eduskunta on vuosina 1961—69 esittänyt jo toivomusponsia tältä osin. Viimeksi eduskunta tästä asiasta on lausunut vuonna 1986.

Valiokunta toteaa, että valtiontalouden tarkastusviraston toimiminen hallituksen alaisena ja siten alistettuna tarkastuksen kohteelle on kansainvälisesti ottaen hyvin poikkeuksellista ja että tarkastusvirastot ovat Pohjoismaissa Ruotsia lukuun ottamatta parlamentin alaisia. Samalla todetaan, että myös Ruotsissa viime aikoina on tutkittu uudelleenjärjestelyjä.

Eduskunnan mahdollisuudet tarkastaa hallintoa ja talousarvion noudattamista ovat vähäiset. Myös äskettäin tapahtunut budjettiuudistus ja tulosohjaus voidaan nähdä eduskunnan budjettilta kaventavina. Valtion talousarvion rakenteen muuttuessa aiempaa yleispiirteisem-

mäksi on luontevaa ja tarkoituksenmukaista lisätä eduskunnan mahdollisuuksia valtionhallinnon ja -talouden tarkastuksessa.

Valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston tehtävät ja tarkastuskohteet ovat suurelta osin päällekkäiset. Valiokunta toteaa, että päällekkäisyyksiä yleensäkin valtionhallinnossa ollaan purkamassa, ja kiirehtii valtiontalouden tarkastusviraston aseman uudelleenjärjestämistä osana valtion keskushallinnon organisointia. Valiokunta katsoo, että valtiontalouden tarkastusvirasto tulee siirtää pois valtiovarainministeriön alaisuudesta. Yhtenä vaihtoehtona viraston siirtämiselle kokonaisuudessaan eduskunnan alaisuuteen tulee vielä pikaisesti selvittää tarkastusviraston toimintatarkastuksen ja valtiontilintarkastajien toimintojen yhdistämismahdollisuudet.

Valiokunta pitää tarkastustoiminnan ja käytännön päätöksenteon välistä yhteyttä nyky muodossaan ongelmallisena. Aikajänne tehdyistä päätöksistä ja toimenpiteistä niiden tarkastukseen on liian pitkä. Tarkastustoiminnan avulla ei voida puuttua ajankohtaisiin ongelmiin, vaan ollaan pakotettuja seuraamaan vuosien takaisia tapahtumia. Valiokunta edellyttääkin harkittavaksi mallia, jossa vuositarkastusta täydennettäisiin antamalla eduskunnalle merkittäviä kohde- ja alakohtaisia kertomuksia sitä mukaa kuin niitä valmistuu. Valtiontilintarkastajien kertomus koko toimintavuodelta olisi tällöin käytännössä yhteenvedonomainen luettelo tehdyistä tarkastuksista ja niiden tuloksista.

Arvoisa puhemies! Neljäntenä valiokunta poimi ns. muut huomiot ja toteaa budjettilakien osalta mm. sen, että yleensäkin budjettilakeja koskevaa tulkintaa olisi valiokunnan mielestä tiukennettava. Varsinaisten budjettilakien käsittelylle on eduskunnan aiempien kannanottojen mukaisesti pyrittävä luomaan edellytykset myös siten, että hallitus välttää laajojen selonteiden antamista eduskunnalle syksyisin budjetin käsittelyn aikana.

Muissa huomioissa todetaan myös muutama huomautus kohdassa Valtion tuki elinkeinoille. Valtiontilintarkastajien kertomuksessa on käsitelty myös valtion tukea eri elinkeinoille ja todettu, että Euroopan taloudellisen yhdyntymisen ja eri maiden kansantalouksien sisäisten ongelmien johdosta on valtion tukipolitiikan uudelleenarviointi ajankohtaista ja tarpeellista useimmissa Euroopan maissa, niin myös meillä.

Valtion koko elinkeinotuen laskennallinen arvo on noin 40 miljardia markkaa ollut vuonna

1989. Valtion verotuki elinkeinoille oli tuolloin 25,5 miljardia markkaa. Teollisuuden verotuen osuus oli 16 miljardia markkaa, liikenteen 3,6 miljardia markkaa ja alkutuotannon 5,9 miljardia markkaa. Valiokunta korostaa valtion tukipolitiikan uudelleenarvioinnin kiireellisyyttä ja pitää tärkeänä, että valtion tuki elinkeinoille perustuu tulevaisuudessa johdonmukaiseen elinkeinopoliittiseen ohjelmaan.

Muista huomioista löytyy myös rahastoja koskeva toteamus. Valiokunta yhtyy kertomuksessa esitettyyn vaatimukseen, että rahastoja koskevaa informaatiota eduskunnalle lisätään laajentamalla valtion vuotuisen talousarvioesitykseen sisältyvää rahastoja koskevaa selvitysosaa. Eduskunnan tulisi kyetä valiokunnan mielestä myös riittävässä määrin ohjaamaan rahastojen toimintaa ja saada tietoja myös toimintakertomuksen muodossa.

Neljäntenä asiana näissä muissa huomioissa todetaan, että tulevaisuudentutkimuksella on jatkossa yhä tärkeämpi rooli. Valiokunta tähdentää tulevaisuudentutkimuslaitoksen keskittämistä yhdelle korkeakoulupaikkakunnalle.

Valiokunta sai myös selostuksen Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n osalta kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta ja toteaa, että toiminnan tukemista koskeva uusi kertomus on valmistelussa.

Samoin saimme selvityksen konkurssilainsäädännön, tilintarkastusjärjestelmän ja kirjanpitolain uudistamisen nykyvaiheista.

Viimeisenä valiokunta esittää huolensa siitä, että valtiontilintarkastajat joutuvat toistuvasti vuodesta toiseen huomauttamaan samoista asioista ilman, että niissä tapahtuisi olennaisia muutoksia. Valiokunta ei pidä asiaintilaa tyydyttävänä ja katsoo, että hallinnon tulee ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin välittömästi kertomusten ja niiden johdosta annettujen mietintöjen valmistuttua.

Arvoisa puhemies! Edellä esitettyyn perustuen valtiovarainvaliokunta esittää, että "eduskunta päättäisi lähettää tämän mietinnön sekä valtiontilintarkastajien kertomuksen hallitukselle niihin toimenpiteisiin ryhtymistä varten, joihin tehdyt muistutukset ja ehdotukset antavat aihetta, sekä kehottaa hallitusta antamaan eduskunnalle kertomuksen näistä toimenpiteistä".

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Mäki-Hakola: Rouva puhemies! On tavattoman hyvä, että valtiovarainvaliokunnan tarkastusjaosto on ottanut valtion velkaantumisen näin näyttävästi esiin. Tilintarkastajat ovat tähän kiinnittäneet huomiota, ja minä olen jatkuvasti melkein kuukausittain puolentoista vuoden aikana varoittanut tilanteesta. Me olemme erittäin ankarassa tilanteessa koko Suomen kansantalouden kannalta.

Mitä valtion velkaantumiseen tulee, minä toistan esimerkin, jonka olen aikaisemminkin todennut, eli jos kaikki valtion virassa ja toimessa olevat henkilöt erotettaisiin toimistaan, se merkitsisi 24 miljardin markan säästöä vuodessa. Jos valtion tulovero kaksinkertaistettaisiin, se merkitsisi 30:tä miljardia vuodessa. Nämä kaksi asiaa ovat yhdessä yhtä suuri kuin meidän nettovelkaantumismme aukko valtiolla. Tämä on skandaalimainen asia, jota eivät ne ratkaisut pysty lainkaan parantamaan, joita hallitus yrittää nyt budjetin puitteissa tehdä. Me olemme täysin sellaisessa tilanteessa, että meillä täytyy olla uusi rakenne. Me joudumme asettautumaan alemmalle tasolle, ja tämä tosiasia tulee meille esiin tavalla tai toisella. Me kierrämme sitä valtionvelkaa tekemällä, mutta me emme tätä asiaa pysty väistämään.

Jos olisikin kyse yksinomaan valtion vaikeuksista, mutta tämä on koko kansantalouden asia. Suuri osa meistä on kunnallismiehiä, ja me tiedämme, minkälaisissa paineissa kunnat ovat. Voin kertoa, että kun vuosi on mennyt ja tämän vuoden kuntien tulot tulevat esiin, sen jälkeen me näemme, minkälaisessa ahtaassa tilanteessa kunnat ovat.

Kannattaa panna merkkille, että meillä ovat työeläkekassat tyhjiä. Kuntien kattamaton eläkemeno on muistaakseni 200 miljardia markkaa eli 40 000 markkaa asukasta kohti. Siellä on yksi pommi. Meillä on työttömyyskassat kuivumassa, ja olemme sen tosiasian edessä, että kysytään, kuka työttömyyskassamenot maksaa. Siis nämä varat ovat kuivumassa.

Vakuutuslaitokset ovat joutumassa yhä pahempiin vaikeuksiin, tappiot ovat suuret. Yritykset ovat erittäin suurissa vaikeuksissa, ja ennustetaan, että varsinainen konkurssiaalto tulee tapahtumaan vasta tämän kesän lopulla. Rakennusyrityksiä tulee kaatumaan noin toinen puoli, lvi-yrityksiä jne. Tiedämme kaikki, kuinka suuret velat suhteessa liikevaihtoon ovat mm. suurilla yrityksillä.

Eikä suinkaan viimeisenä: meidän pankkilaitoksemme on erittäin vakavassa tilassa. Amerik-

kalainen reitituslaitos Moody's viime viikolla totesi, että meidän eduskuntamme ei olisi pitänyt lainkaan asettaa kattoa eli 20 miljardin markan kattoa valtion vakuusrahastolle vaan se olisi tullut jättää auki, ja ihme kyllä Moody's toteaa, että on erittäin vaikea poliittinen ratkaisu tätä kattoa ruveta eduskunnassa nostamaan. Viime viikolla me pankkivaltuusmiehet totesimme tilanteen, ja tämä edellyttää sitä, että pankkien vastuu omien asioidensa hoidosta tulee lähikaudena vielä suuremmaksi.

Otan pankkien aseman sen takia esiin, että talousvaliokunta on erittäin kovin sanoin kiinnittänyt samaan asiaan huomiota ja varsin oikeaan asiaan tänä päivänä pöydillemme jaetussa mietinnössä, joka nyt näyttää jäävän syksyn käsittelyyn. Totean kuitenkin tämän, sillä pankeille annettu tuki on lisänä valtionvelkaa. Jos otamme valtionvelkaa tänä vuonna 54—55, ehkä 60 miljardia, siihen itse asiassa on lisättävä 20 miljardin lainat, luultavasti näin tulee tapahtumaan, 20 miljardin lainanotto valtion vakuusrahastoa varten. Siihen on lisättävä 8 miljardin markan tuki, joka huhtikuun 4 päivän vaiheissa määrättiin osoitettavaksi otettavaksi pankeille.

Näyttää siltä, että Suomen Pankki pystyy vastaamaan siihen huutoon, joka aiheutuu SKOPista, josta ovat toteutuneet jo 5 miljardin markan tappiot. Erilaisiin kiinteistöihin, osakeisiin on sidottuna 10 miljardia markkaa. Sieltä toteutuu, mikä toteutuu, saadaan, mikä saadaan.

Mutta nämä ovat niin mahtavia summia, että tämä eduskunta joutuu sellaisten ratkaisujen eteen, jotka ovat, uskallan melkein sanoa, itenäisyytemme aikana ennenkuulumattomia. Minä sanon, että minua pelottaa.

Millä tämä asia hoidetaan? Se hoidetaan yksinomaan työtä tekemällä. Ne edellytykset, joita työnteolle, innostukselle työhön ja yrittämiseen annetaan, ovat ainoat, joilla pystymme tämän asian hoitamaan.

Käytän tämän puheenvuoron vain sitä varten, että tiedämme sen, että ennen syksyä tai syksyllä olemme erittäin kovien tosiasioiden edessä. Me elämme jonkinlaisen kangastuksen alla tänä päivänä. Numerot loppujen lopuksi määräävät, mitä tulee tapahtumaan. Me emme voi niitä kiertää. Me kierrämme niitä tavattomilla velkamäärillä, joita eri yhteyksissä kansantaloutemme kannettavaksi kiertyvät.

Ed. Mattila: Rouva puhemies! Kertomuksen lähetekeskustelun yhteydessä kiinnitin

huomiota myös kasvavaan velkamäärään ja olen iloinen, että tähän hallinto- ja tarkastusjaosto valtiovarainvaliokunnassa on myöskin puuttunut, siitä emme koskaan puhu liikaa. Mutta minusta ei pitäisi tuijottaa ainoastaan velkaan vaan siihen, miten saamme laskukierteen pysäytetyksi ja miten saamme jollakin tavalla nousun piikistä kiinni. Se on yhteiskunnalle tämän hetken tärkeimpiä kysymyksiä. Vain sillä, että voidaan saada pyörät pyörimään, työtä ja toimeentuloa aikaiseksi, voidaan päästä myös velkakier-teestä ajan myötä irti.

Rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron oikeastaan kahden asian toteamista varten. Yksi on se, että nyt vihdoin otettaisiin hallituksen piirissä todesta eduskunnan peräänkuulutukset valtion tarkastusjärjestelmän yhtenäistämistä niin, että se olisi eduskunnan alaista tarkastustoimintaa. Minä toivon sellaista vilpittömästi.

Toinen on tavallaan ilmoitusluonteinen asia. Valtiontilintarkastajien toimesta on aikoinaan käynnistetty ns. julkisen hallinnon tilintarkastajakoulutus ja auktorisointitoiminta. Viime perjantaina julkisen tilintarkastuksen lautakunta hyväksyi ensimmäiset jhtt-tarkastajat, 23 tarkastajaa julkisen hallinnon piiriin. Tämän vuoden aikana on arvioitu, että jhtt-tarkastajia tulee useita kymmeniä, joten julkisen hallinnon puolellakin tällainen auktorisoitu virkamiestarkastusjärjestelmä kunta- ja valtiosektorilla alkaa toimia eduskunnan toivomusten mukaisesti.

Ed. L o u e k o s k i : Rouva puhemies! Yhdyn niihin näkökohtiin, joita ed. Mattila valtiontalouden tarkastuksen uudesta organisaatiosta esitti. Asiaa on hallituksen toimesta vuosien mittaan selvitelty riittävästi. Minusta olisi parasta, että valtiontalouden tarkastus olisi organisatorisesti eduskunnan alainen.

Toinen tärkeä asia on käsiteltävänä olevan valtiovarainvaliokunnan mietinnön se osa, jossa puhutaan valtionvelan kehittymisestä. Se, mitä ed. Mäki-Hakola kertoi meidän rahoituslaitostemme tilasta, on äärimmäisen vakavaa. Luulen, että tuskin edes eduskunnassa, tuskin hallituksessakaan ymmärretään täysin, minkälaiseen murrokseen meidän rahoitusjärjestelmämme on joutumassa vielä kuluvan vuoden aikana. Me olemme, SKOP pois luettuna, erikseen ottaneet kantaa ja olleet valmiit panostamaan pankkijärjestelmän omarahoitusosuuden pitämiseksi pinnan yläpuolella 28 miljardia markkaa. Nyt valmisteilla olevissa järjestelyissä näyttää käyvän

niin, että SKOP tulee viemään tästä summasta osansa. Samalla on käynyt täysin selväksi, että tämä summa ei ollenkaan riitä.

Päinvastoin jo tämän vuoden aikana on vaurauduttava siihen, että useita miljardeja tarvitaan lisää Moody'sin raportin mukaisesti ja ensi vuonna taas lisää. Se on erittäin vakava tilanne, ja se johtaa todennäköisesti meillä asetelmaan, jossa koko pankkijärjestelmä on kriisissä.

Rouva puhemies! Joutunemme tilanteeseen, jossa suomalainen pankkijärjestelmä ei kestä painetta nykyisillä rakenteillaan, vaan se tämän ja ensi vuoden aikana tulee hyvin vaikeassa kriisissä muuttamaan muotoaan. Osittain tästä syystä ja osittain siitä syystä, että ajankohta on näin myöhäinen, pyysin, että talousvaliokunnan mietintö poistettaisiin tämän päivän listalta. On toivottavaa, että sitä voidaan käsitellä sanoisinko eduskunnan normaalina työaikana päivänvalossa ja suuremman edustajajoukon läsnä ollessa. Tämä asia ei millään tavalla vanhene syksyllä. Päinvastoin saattaa olla niin, että silloin se on nykyistäkin vielä paljon ajankohtaisempi.

Joka tapauksessa se huoli, jota valtiovarainvaliokunta nyt jättämässään mietinnössä ilmaisee valtionvelan kasvusta, on hyvin oikeutettu ja perusteltu. Tähän huoleen on mielestäni liitettävä toivomus, että nykyistä keskustelua huomattavasti analyyttisemmin katsellaan, mistä velkaantumisen johtuu. Jos voidaan tehdä sellainen jako, että on ikään kuin valtion tai hallituksen omista toimenpiteistä aiheutuva velkapaine, lähinnä julkisen palvelujärjestelmän pystyessä pitämisestä aiheutuva velkapaine, ja toisaalta se velkaantumisen paine, joka aiheutuu yksityisen elinkeinoelämän kurjasta tilasta, ja jos nämä kaksi asiaa voidaan erotella, viimeksi mainittu on se varsinainen velkataakan aiheuttaja.

Pankeista on jo puhuttu. Palautan valtionvelkaa analysoitaessa mieleen ne päätökset, joita kevään aikana eduskunta on tehnyt pienten ja keskisuurten yritysten ja suurtenkin yritysten tukemiseksi. Keran luotonantovaltuus on nostettu miljardista viiteen, pienten ja keskisuurten yritysten korkotukeen käytetään miljardeja jne. Koko tukijärjestelmä on paisunut sellaiseksi, että sen mitoitus vanhoilla laskentatavoilla näyttää jo olevan varsin vaikeaa. Tältä puolelta tulee kaatumiaan valtion maksettavaksi toteutuvia riskejä, mutta jotakin on tehtävä hätätilassa, jotta meidän yritysmaailmamme ei kokonaan romahtaisi.

Pankkijärjestelmästä puhuttaessa on vaikeutena myös se, että sanansa pitää sovittaa niin,

ettei keskustelutilannetta entisestään pahenna. Ehkä siitäkin syystä on parempi, että talousvaliokunnan mietintö käsitellään syksyllä ja tässä keskustelussa keskitytään numeroihin, minkälaista kehitystä valtionvelka nyt näyttää.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Varmasti veto, että osa asiaan liittyvästä keskustelusta menee syksyyn, on oikea, mutta toisaalta, kun säästölakien käsittelyaika ja budjetin teko on parhaillaan, olisi tietenkin suotavaa, että sali olisi täynnä ja keskusteltaisiin asian tosi puolesta eikä nippeleistä, joista on yritetty kinastella läpi illan.

Tässä yhteydessä voi todeta, että tämä on vuoden 1990 kertomus ja saamme toivon mukaan vuoden 1991 kertomuksen alkusyksystä valmiiksi, jolloin keskustelua voidaan käydä rinnan niiden ratkaisevien leikkausten kanssa, joita joudutaan tekemään.

Ed. L i n n a i n m a a : Rouva puhemies! Kun valtiovarainvaliokunnan asettama hallinto- ja tarkastusjaosto valmisteli mietintöä, koko mietinnön valmistelu oli harvinaisen positiivinen kokemus sikäli, että jaosto oli erittäin yksimielinen näkökohdista, joita halusimme korostaa ja nostaa esiin näkemyksinämme. Voikin vain toivoa, että hallitus todella ottaa vakavasti huomioon kohdat, jotka tuodaan esiin.

Halusin myös käyttää puheenvuoron kiittäkseni jälleen kerran ed. Mäki-Hakolaa hänen talouspoliittisesta analyysistään, joka oli lyhyt mutta erittäin vakavia sanoja sisältävä. Ainakin meillä kokoomusryhmässä on aina arvostettu ed. Mäki-Hakolan mielipiteitä, ja uskoisin, että laajemminkin tässä salissa niillä on painoarvoa. Voin vain nyt pahoitella, että tämä sattuu näin myöhäiseen ajankohtaan ja salissa oli kovin vähän väkeä näitä kuulemassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Eduskunnan palkkavaluuskunnan toimintakertomus vuodelta 1991

Ainoa käsittely

Mainittu kertomus (K 1)

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan
mietintö n:o 30.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna
tiistaina kello 12.

Täysistunto lopetetaan kello 21.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
